

REPUBLIKAN – VAD BETYDER DET OCH HUR FÖRHÅLLER DET SIG TILL SVERIGES STATSKICK – EN LITEN ÖVERSIKT

Denna artikel beskriver översiktligt följande.

- **Republikan vad är det?**
- **Hur förhåller det sig till det svenska statsskicket**
- **Vilken makt har monarkin i Sverige.**
- **Kan kungen (drottningen) dömas om de begår ett brott – eller gäller straffrihet**
- **En kort recension av boken Därför är jag republikan av Vilhelm Moberg**
- **En liten biografi över författaren Vilhelm Moberg**
- **I slutet artikeln finns webblänkar som innehåller lite mer information**

REPUBLIKAN I SVERIGE – EN LITEN ÖVERSIKT

Att vara republikan i Sverige innebär att man förespråkar att landet ska vara en republik i stället för en monarki.

Republikaner i Sverige anser att statschefen ska väljas genom demokratiska processer, snarare än att positionen ska ärvas, vilket är fallet i det svenska kungahuset. Rörelsen har djupa rötter och är ofta kopplad till tanken på jämlikhet och motstånd mot arvsmonarki.

En kort recension av boken **Därför är jag republikan** av **Vilhelm Moberg**

I boken *Därför är jag republikan* (1955) förklarar Vilhelm Moberg sin ståndpunkt som övertygad republikan. Med sin karakteristiskt passionerade och raka stil riktar Moberg kritik mot den svenska monarkin, som han anser strida mot demokratiska principer och förnuft.

Boken är ett slags manifest där Moberg använder både logik och satir för att ifrågasätta varför ett modernt, demokratiskt samhälle som Sverige fortfarande är beroende av ett kungahus.

För den som är intresserad av svensk politik och samhällsdebatt är boken en läsvärd klassiker, både för dess historiska perspektiv och för dess bidrag till den republikanska rörelsen.

En liten biografi om författaren **Vilhelm Moberg**

Vilhelm Moberg (1898–1973) var en svensk författare, dramatiker och journalist, mest känd för sin bokserie om *Utvandrarna*, som skildrar svenska emigranternas liv i Amerika.

Moberg föddes i Småland och hans bakgrund i ett fattigt bondesamhälle formade mycket av hans författarskap. Han var en stark förespråkare för demokrati och rättvisa, vilket präglade hans syn på monarkin och hans engagemang i republikanska frågor.

Mobergs stil kännetecknas av realism, starka karaktärer och ett djupt humanistiskt engagemang.

Förutom boken Därför är jag republikan skrev han verk som Rid i natt! och Sänkt sedebetyg, som båda utforskar samhällskritiska teman.

Monarkin – dess makt på det svenska statsskicket

Sveriges kungahus har mycket begränsad makt i modern tid. Enligt den svenska grundlagen ([regeringsformen från 1974](#)) har kungen och övriga medlemmar av kungahuset ingen formell politisk makt. Sveriges statschef, som är kungen eller drottningen, har huvudsakligen ceremoniella och representativa uppgifter.

Här är några nyckelaspekter:

- Ceremoniell roll: Kungen representerar Sverige vid officiella besök, statsbesök och nationella högtider, och är en symbol för nationen. Han närvarar även vid vissa viktiga öppningsceremonier, som riksmötets öppnande varje år.
- Ingen lagstiftande eller exekutiv makt: Kungen har ingen makt över beslut i riksdagen eller regeringen. Den svenska regeringen, ledd av statsministern, har det exekutiva ansvaret och är ansvarig inför riksdagen, inte inför kungahuset.
- Har ingen kontroll över försvaret: Tidigare hade monarken viss kontroll över militären, men i dag är försvaret under demokratisk kontroll genom regeringen och försvarsmyndigheterna.
- En arvsmonarki utan politiskt inflytande: Monarken ärver sin position, och successionsordningen bestämmer vem som blir nästa kung eller drottning. Men denna arvsmonarki innebär alltså inga politiska privilegier eller särskilda rättigheter att påverka beslut. Kort sagt har kungahuset i Sverige en representativ och symbolisk funktion. Har således inte något direkt inflytande över politiken eller över hur landet styrs.

Har monarken – kungen eller drottningen straffrättslig immunitet

En svensk kung eller drottning har enligt grundlag en straffrättslig immunitet. Detta regleras i [5 kap 8 § regeringsformen \(1974:152\)](#) och innebär att han inte kan ställas till svars för sina gärningar, som statschef eller privatperson, oavsett hur allvarlig gärningen är.

Kungens immunitet gäller dock inte i civilrättsliga ärenden. Det betyder exempelvis att det är möjligt att framställa anspråk om skadestånd gentemot honom i domstol.

Kungens straffrättsliga immunitet är dock inte obegränsad. Den får inte utgöra ett hinder mot att Sverige uppfyller sina åtaganden enligt Romstadgan för internationella brottmålsdomstolen eller i förhållande till andra mellanfolkliga brottmålsdomstolar. Detta följer av [10 kap 14 § regeringsformen](#) och innebär att kungen, trots sin straffrättsliga immunitet, kan ställas till svars för brott som folkmord och brott mot mänskligheten.

Källförteckning och mer information:

Regeringsformen (RF) – webblänk: [Kungörelse \(1974:152\) om beslutad ny regeringsform](#)

Därför är jag republikan (1955) av Vilhelm Moberg, Folket i Bilds Förlag, 1955
([därför är jag republikan verdandi/prisma 1966. Pamflet](#))

Mer information att läsa:

Republikanska föreningen, webblänk: <https://www.republikanskaforeningen.se/>

Vilhelm Moberg sällskapet, webblänk:
<https://vilhelmmobergsallskapet.se/vilhelm-moberg-i-korthet/>